

Všet. Pol. (Labe od ústí Jizery k Mělníku), 15c. Pard. Pol. (Labe na Pardubicku), 21b. Hornomor. úv. (Morava u Olomouce).

2 × 3. *Batrachium baudotii* × *trichophyllum* = *Batrachium* × *segrettii* (FÉLIX) Soó Magy. Fl. 2: 61, 1966.

Syn.: *Ranunculus* × *segrettii* FÉLIX Bull. Soc. Bot. Fr. 59: 63, 1912.

Rostliny se habitem blíží k *B. baudotii*, avšak květy velikostí odpovídají spíše *B. trichophyllum*. Přechodné a lupenité listy se vytvářejí jen vzácně. Většinou sterilní, pokud jsou vyvinuty nažky, jsou buď lysé, nebo na hřbetě krátce štětinovitě chlupaté, s křídlatým lemlem buď úzkým nebo téměř nezřetelným. Výskyt

zjištěn zatím ve fyt. p. 18a. Dyj.-svr. úv. (Lednice).

5 × 3. *Batrachium circinatum* × *trichophyllum*

Syn.: *Ranunculus* × *glueckii* FÉLIX ex COOK Mitt. Bot. Staatsamml. München 6: 202, 1966 non Soó 1963. — *Batrachium* × *felixii* Soó Magy. Fl. 2: 61, 1966 non Segret 1925.

Rostliny intermediárního charakteru mezi oběma rodiči, vždy jen s listy nitovitými. Poměrně vzácně na lokalitách se společným výskytem obou rodičů, např. ve fyt. p. 17c. Milov.-valt. pah. (Horní Mušlovský rybník u Mikulova) a 83. Ostr. pán. (Stonava).

Poznámka: Z dalších kříženců lze předpokládat u nás výskyt *Batrachium aquatile* × *penicillatum* a *Batrachium fluitans* × *trichophyllum*.

10. *Ficaria* GUETT. — orsej*)

Ficaria GUETTARD Hist. Acad. Roy. Sci. Mém., Paris 1750: 355, 1754. — Syn.: *Ranunculus* L. sect. *Ficaria* (SCHAEFFER) Boiss. Fl. Orient. 1: 20, 1867. — *R.* subgen. *Ficaria* (GUETT.) BENSON Amer. J. Bot. 27/9: 807, 1940.

Lit.: WINKLER U. (1933): Bausteine zu einer Monographie von *Ficaria*. Beitr. Biol. Pfl. 21: 219—255. — MARSDEN-JONES E. M. (1952): Studies on *Ranunculus ficaria*. J. Genet. 50: 522—534. — HOLUB J. (1961): Poznámky k málo známým rostlinám květeny ČSSR. Preslia 33: 399—404. — Soó R. et BORHIDI A. (1966): Über einige Formenkreise der ungarischen und karpatischen Flora IV. *Ficaria*. Ann. Univ. Sci. Budapest, sect. biol., 8: 297—300. — VESELA E. (1969): Beitrag zur Taxonomie der Art *Ficaria verna* Huds. Preslia 41: 313—322. — GREILHUBER J. (1974): Ein Chromosomensatz von *Ranunculus ficaria* subsp. *calthifolius*. Mitt. Bot. Arbeitsgem. Oberösterreich. Landesmus. Linz 6: 3—6. — KÜNZEL R. (1980): *Ranunculus ficaria* L. in Berlin (zur Karyologie und Morphologie einer kritischen Sippe). Verh. Bot. Ver. Brandenb. 115: 73—108.

Vytrvalé byliny s kyjovitě ztlustlými kořenovými hlízami. Lodyhy vystoupavé, rozvětvené, někdy kořenující a tvořící v úžlabí řapíků rozmnožovací pacibulky. Listy celistvé, vesměs dlouze řapíkaté. Květy jednotlivé, stopkaté; kališní lístky 3—6, korunních lístků 6—12 (—14), tyčinek mnoho, pylová zrna trikolpátní, plodolistů mnoho. Nažky vejcovité, kýlnaté, často nevyvinuté. — Asi 5 druhů v Evropě, s. Africe, Malé Asii, na Blízkém východě a na Kavkaze.

1a Lodyhy kořenující, v úžlabí řapíků rozmnožovací pacibulky, z jedné lodyhy vyrůstá zpravidla jediná květní stopka; kališní lístky vejčité; nažek 10—15, 2,0—2,5 mm dl., často zakrnělých.

1. *F. bulbifera*

b Lodyhy nekořenující, bez úžlabních rozmnožovacích pacibulek, z jedné lodyhy vyrůstá zpravidla více květních stopek; kališní lístky široce vejčité; nažek 15—25 (—35), 2,8 až 3,3 mm dl.

2. *F. calthifolia*

1. *Ficaria bulbifera* (MARSDEN-JONES) HOLUB — orsej jarní Tab. 89/1

Ficaria bulbifera (MARSDEN-JONES) HOLUB Preslia 33: 400, 1961. — Syn.: *Ranunculus ficaria* L. var. *bulbifera* MARSDEN-JONES J. Linn. Soc. London. 50: 40, 1935. — *R. ficaria* subsp. *bulbifer* (MARSDEN-JONES) LAVALRÉE in ROBINS Fl. Gén. Belg. (Spermat.) 2: 60, 1955. — *Ficaria verna* auct. fl. bohém. et morav. non HUDSON.

Exsikáty: TAUSCH Herb. Fl. Bohem., no 47. — PETRAK Fl. Bohem. Morav. Exs., no 1030. — Extra fines: Fl. Exs. Austro-Hung., no 1728.

Lodyhy již v době květu 6—10 (—15) cm dl., vícečlánkové, větvené, kořenující, v úžlabí

*) Zpracoval B. Křisa.

řapíků s pacibulkami. Čepel srdčité vejčitá nebo okrouhle ledvinitá, (2,0—) 2,5—3,5 (—4,5) cm dl., na bázi až 4,5 cm šir., na okrajích nepravidelně vroubkovaná, lesklá, lysá; řapík (6—) 8—10 (—12) cm dl., lysý, se širokými blanitými pochvami. Květy leskle zlatožluté; kališní lístky vejčité, (4—) 5—6 mm dl., ca 3,5 mm šir., na okrajích blanité, zelené, lysé; korunní lístky úzce vejčité, (10—) 12—16 (—20) mm dl., lysé. Nažky nejčastěji po 10 až 15, vejcovité, 2,0—2,5 mm dl., kýlnaté, na povrchu řidce jemně chlupaté, často zakrnělé.

Tab. 89: 1 *Ficaria bulbifera*, 1a — plod. — 2 *F. calthifolia*, 2a — plod.

III—V. Hkf.

2n = 32 (ČSR: 67. Čes.-mor. vrch.)

Variabilita: V některých územích Čech (např. Třeboňská pánev, Votická pahorkatina) se vyskytují populace s nápadně velkými květy a s velkými srdčité vejčitými čepeli a teprve po odkvětu se u nich vzácně tvoří úžlabní pacibulky; všechny ostatní znaky odpovídají druhu *F. bulbifera*. Tento druh je u nás často zaměňován se západoevropským druhem *F. verna* HUDSON, který v ČSR pravděpodobně neroste. *F. verna* se od druhu *F. bulbifera* odlišuje absencí pacibulek a od druhu *F. calthifolia* většími květy, více článkovými lodyhami a menšími nažkami.

Ekologie a cenologie: Vlhké louky, vlhká stinná místa v listnatých lesích, suťové lesy, křoviny. Diagnostický druh řádu *Fagetalia*, vyskytuje se nejčastěji ve společenstvech svazů *Alno-Ulmion*, *Carpinion*, *Fagion* a *Calthion*.

Rozšíření v ČSR: V celém území, nejčastěji v planárním a kolinním stupni; častý též v suprakolinním stupni a roztroušeně až do submontánního stupně (max.: Králický Sněžník, ca 1 230 m; Hrubý Jeseník, Velká Kotlina, 1 200 m). — Mapy: SLAVÍK FKS 1986: 86.

Celkové rozšíření: Evropa kromě její jižní části a nejzápadnějších oblastí (areálová hranice ve vztahu k druhu *F. verna* není zcela jasná!). Druhotně zavlečen do Severní Ameriky. — Mapy: MEUSEL et al. 1965: 168.

2. *Ficaria calthifolia* REICHENB. — orsej blatoucholistý

Tab. 89/2

Ficaria calthifolia REICHENBACH Fl. Germ. Excurs. 3: 718, 1832. — Syn.: *Ficaria nudicaulis* KERNER Oesterr. Bot. Z. 13: 188, 1863. — *Ranunculus ficaria* subsp. *calthifolius* (REICHENB.) ARCANGELI Comp. Fl. Ital. 11, 1882 [excl. descr.]. — *Ficaria verna* HUDSON subsp. *calthifolia* (REICHENB.) VELEN. Fl. Bulg. 5, 1891. — *Ranunculus ficaria* subsp. *nudicaulis* (KERNER) ROUY et FOUC. Fl. Fr. 1: 73, 1893.

Lodyhy v době květu krátké, 2—3 cm dl., až za plodu se prodlužující na 5—7 (—8) cm, jed-

no- až dvoučlánek, nevětvené, nekořenující a bez úžlabních pacibulek. Čepel okrouhle až široce vejčitá, (2—) 3—4 cm dl., na bázi až 3,5 cm šir., na okrajích nepravidelně vroubkovaná, se srdčítým zářezem u řapíku, lesklá, lysá, řapík (4—) 5—8 (—10) cm dl., lysý, se širokými blanitými pochvami. Květní stopky (2—) 3—5 na jedné lodyze, (5—) 7—10 (—15) cm dl., lysé, po odkvětu obloukovitě zahnuté. Květy leskle zlatožluté; kališní listky široce vejčité, 5—6 (—7) mm dl., ca 4,5 mm šir., na okrajích blanité, zelené, lysé; korunní listky úzce vejčité, (9—) 10—13 (15) mm dl., lysé. Nažky nejčastěji po 15—25 (—35), široce vejcovité, kýlnaté, 2,8—3,3 mm dl., až 2,3 mm šir., zakončené velmi krátkým hrotem (0,1 mm dl.), na povrchu hustě krátce chlupaté. III—IV. Hkf.

2n = 16 (extra fines)

Ekologie a cenologie: Louky u vodních toků, lužní lesy; nejčastěji ve společenstvech svazů *Arrhenatherion*, *Alopecurion pratensis* a *Alno-Ulmion*.

Rozšíření v ČSR: V Čechách v nejteplejším území mezi Podkrušnohořím a v. Polabím a na j. Moravě; roste dosti hojně pouze v planárním a kolinním stupni (max.: Bílé Karpaty, Hroznová Lhota, ca 360 m). Vzhledem k častým záměnám jsou hodnoceny pouze dokladové sběry. Výskyt v ČSSR je na s. hranici areálu druhu. — Mapy: SLAVÍK FKS 1986: 87.

T: 1. Doup. pah., 3. Podkruš. pán., 4. Loun.-lab. střed., 5. Terež. kotl., 7. Středočes. tab., 11. Stř. Pol., 13a. Rožď. tab., 14. Cidl. pán., 15. Vých. Pol., 16. Znoj.-brn. pah., 17. Mikul. pah., 18. Jihomor. úv., 19. B. Karp. step., 20. Jihomor. pah.

Celkové rozšíření: Stř. Evropa (ČSSR, Rakousko, NDR, Maďarsko), Itálie, Balkánský poloostrov, j. oblasti evropského SSSR (ojediněle až ve střed. Povolží), Kavkaz, Malá Asie. — Mapy: MEUSEL et al. 1965: 168.

11. *Thalictrum* L. — žluťucha*)

Thalictrum LINNAEUS Sp. Pl. 545, 1753.

Lit.: REGEL E. (1861): Übersicht der Arten der Gattung *Thalictrum* Bull. Soc. Natur. Moscou 31/1: 14—63. — LÉVRE A. (1871, 1872): Beiträge zur Kenntniss der Ranunculaceen. Österr. Bot. Z. 21: 191—193; 22: 55. — LECOYER L.-C. (1877): Étude morphologique sur les *Thalictrum*. Bull. Soc. Roy. Bot. Belg. 16: 198—235. — LECOYER L.-C. (1885): Monographie du genre *Thalictrum*. Ibid. 24: 78—326. — NAEGELI V. W. (1903): Besprechung der Gattung *Thalictrum*. Mitt. Bayer. Bot. Ges. 50: 309—311. — BEYER N. (1912): Über *Thalictrum minus* und einige neue Formen von *T. foetidum*. Verh. Bot. Ver. Prov. Brandenb. 54: 228—237. — SCHILLER Z. (1916): Was ist *Thalictrum nigricans*? Bot. Közlem. 15: 149—157. — KILIN E. (1930): Über Kreuzungen des getrenntgeschlechtigen *Thalictrum fendleri* mit gemischgeschlechtigen Arten der gleichen Gattung. Biol. Zbl. 50: 79—102. — HENDRYCH R. (1959): Florografický materiál z okolí Rimavské Soboty. Preslia 31: 204. — PANOV P. (1970): *Thalictrum*. In: Fl. Nar. Republ. Bálg. 4: 75—90. — BOCHANIZOVA V. V. (1972): Chromosome numbers of certain species of genus *Thalictrum* in the European part of the U.S.S.R. Bot. Ž. 57: 983—988.

Vytrvalé byliny se žlutým, krátkým, někdy plazivým oddenkem. Lodyha přímá, na bázi někdy dřevnatá, až po květenství zpravidla nevětvená. Listy střídavé, bez palistů, řapíkaté nebo na pochvách přisedlé; čepel v obrysu trojúhelníkovitá, 2—3 × zpeřená, listéčky řapíkaté, celistvé *) Zpracovala V. Osvačilová.